

บทที่ 3

สภาพตลาดเบื้องต้นของผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมี

ประชากรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีการอยู่ร่วมกันในสังคมจัดเป็นสังคมเกษตรกรรมชนบทและเป็นครอบครัวแบบขยายซึ่งจะอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องหรือเครือญาติในบริเวณใกล้ๆกัน ดังนั้นในหมู่บ้านหนึ่งๆผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกัน มีบุคคลจากท้องถิ่นอื่นๆมาอาศัยอยู่ด้วยเป็นส่วนน้อยจึงไม่ค่อยมีการทะเลาะเบาะแว้งกันถึงมีบ้างก็เป็นส่วนน้อยและสามารถปรองดองกันได้โดยอาศัยการไกล่เกลี่ยจากผู้นำหรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน สำหรับการตัดสินใจต่างๆแล้วผู้นำครอบครัวจะเป็นผู้ตัดสินใจซึ่งมักจะเป็นพ่อและในกรณีที่ไม่มีพ่อก็จะเป็นแม่หรือลูกๆที่โตแล้วปรึกษาหารือกัน การประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมุ่งเน้นไปในด้านทำการเกษตรตามความเคยชินกับการเพาะปลูกพืชแบบเดิมๆของตนเอง ไม่มีการวางแผนการเพาะปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยวและการตลาด อีกทั้งไม่ค่อยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าด้านเกษตรกรรมทำให้ขาดความสนใจที่จะทำการเพาะปลูกอย่างจริงจังและหันไปประกอบอาชีพเสริมจำพวกรับจ้างแกะสลักไม้ ค้าขาย รับจ้างแรงงานรายวัน ซึ่งในช่วง 3-5 ปีที่ผ่านมาอาชีพแกะสลักเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับผู้ประกอบการเป็นอย่างมากทำให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ไม่มีความเสี่ยงในด้านการประกอบอาชีพเพราะไม่ต้องลงทุนและไม่มีความเสี่ยงด้านผลผลิตและราคาอีกทั้งค่อนข้างสะดวกสบายกว่าการเพาะปลูกทำให้มีเกษตรกรจำนวนมาก(โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำบลทากาศ)เลิกประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและหันไปทำรับจ้างแกะสลักไม้แทน แต่อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ก็ยังไม่ใช่ว่าอาชีพที่มีความมั่นคงเพราะวัสดุไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้หมดสิ้นไปและจะหาได้ยากขึ้นในอนาคต

ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำการส่งออกของผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักได้ลดจำนวนลงทำให้ประชากรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน ที่ประกอบอาชีพรับจ้างแกะสลักไม้มีรายได้ลดลงและมีการเลิกจ้างและมีประชากรกลุ่มดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 10⁶ หันกลับไปเน้นการประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรมและมี

⁶ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอแม่ทา.

แนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการสนับสนุนจากภาครัฐบาลตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และกิจกรรมความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรฯและหน่วยงานปกครอง กระทรวงมหาดไทย เช่น โครงการพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ โครงการร้านค้าชุมชน โครงการทฤษฎีใหม่ในพระราชดำริฯ

สถานการณ์การเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

จากข้อมูลของสำนักงานการเกษตรจังหวัดลำพูน พ.ศ. 2540 พบว่าพื้นที่ทำการเพาะปลูกทั้งหมดของอำเภอแม่ทา จำนวน 26,924 ไร่ จำแนกประเภทการเพาะปลูกได้เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูกข้าว(ที่นา)มากที่สุดมีจำนวน 13,310 ไร่ รองลงมาคือที่ไม่ผล/ไม่ยืนต้นมีจำนวน 12,587 ไร่ ที่ไร่มี่จำนวน 713 ไร่และที่พืชผักมีจำนวน 314 ไร่ ตามลำดับ (ตามตารางที่ 3.1) โดยที่ตำบลทากาศเป็นตำบลที่มีพื้นที่การเพาะปลูกที่นาและที่ไร่มากที่สุด และตำบลท่าชุมเงินเป็นตำบลที่มีพื้นที่การเพาะปลูกไม่ผล/ไม่ยืนต้นและพืชผักมากที่สุด

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนพื้นที่การเพาะปลูกของตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำแนกตามการเพาะปลูก พ.ศ.2540

การเพาะปลูก ตำบล	ที่นา (ไร่)	ที่ไร่ (ไร่)	ที่ไม่ผล/ไม่ยืนต้น (ไร่)	ที่พืชผัก (ไร่)
ท่าทุ่งหลวง	3229	131	4258	-
ทากาศ	6368	582	3466	-
ท่าชุมเงิน	3713	-	4863	314
รวม	13310	713	12587	314

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานการเกษตรจังหวัดลำพูนปี พ.ศ. 2540

ข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 300 ราย โดยใช้แบบสอบถามพบว่า พื้นที่ในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ส่วนมากเป็นพื้นที่การเพาะปลูกที่ทำนาปลูกข้าวเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 44.3 ของพื้นที่ทำการเพาะปลูกทั้งหมด รองลงมาคือ ไม่ผล จำพวกลำไย

มะม่วง คิดเป็นร้อยละ 42.8 พืชไร่ จำพวกหอมแดง กระเทียม คิดเป็น ร้อยละ 9.2 และพืชผัก ต่างๆ เช่น คะน้า ผักบุ้ง คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ (ตามตารางที่ 3.2) ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ ที่นิยมใช้ในการเพาะปลูกตามประเภทการเพาะปลูกได้ดังต่อไปนี้ (ตามตารางที่ 3.3)

การเพาะปลูกไม้ผล	เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 15.3 ทำการเพาะปลูกโดยใช้พื้นที่ 1 ไร่ รองลงมาใช้พื้นที่ 2 และ 3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.7 และ 10.0 ตามลำดับ
การเพาะปลูกที่นา	เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 25.3 ทำการเพาะปลูกโดยใช้พื้นที่ 2 ไร่ รองลงมาใช้พื้นที่ 3 และ 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.3 และ 12.3 ตามลำดับ
การเพาะปลูกพืชไร่	เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 4.7 ทำการเพาะปลูกโดยใช้พื้นที่ 1 และ 2 ไร่ เป็นจำนวนเท่ากัน รองลงมาใช้พื้นที่ 3 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 4.0
การเพาะปลูกพืชผัก	เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 4.7 ทำการเพาะปลูกโดยใช้พื้นที่ 1 ไร่ รองลงมาใช้พื้นที่ 2 และ 3 ไร่ มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็น ร้อยละ 1.0

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่การเพาะปลูกจำแนกตามประเภท การเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประเภทการเพาะปลูก	พื้นที่การเพาะปลูก	
	จำนวน(ไร่)	ร้อยละ
ไม้ผล	620	42.8
ที่นา	642	44.3
พืชไร่	133	9.2
พืชผัก	54	3.7
รวม	1449	100.0

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่เพาะปลูกที่นิยมใช้จำแนกตามประเภทการเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

พื้นที่	ประเภทการเพาะปลูก							
	ไม้ผล		พืชน้ำ		พืชไร่		พืชผัก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0	114	38.0	81	27.0	249	83.0	276	92.0
1	46	15.3	37	12.3	14	4.7	14	4.7
2	35	11.7	76	25.3	14	4.7	3	1.0
3	30	10.0	43	14.3	12	4.0	3	1.0
4	22	7.3	26	8.7	3	1.0	1	0.3
5	22	7.3	15	5.0	6	2.0	1	0.3
6	12	4.0	14	4.7	1	0.3	-	-
7	12	4.0	3	1.0	1	0.3	-	-
8	3	1.0	5	1.7	-	-	2	0.7
9	4	1.3	-	-	-	-	-	-
รวม	300	100.0	300	100.0	300	100.0	300	100.0

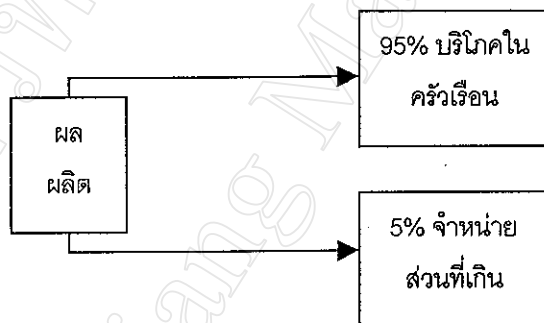
พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและวิธีการตลาด

จากตารางที่ 3.2 พบว่าพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมากและเป็นแหล่งรายได้ของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยพิจารณาเรียงตามลำดับความสำคัญได้แก่ ข้าว ผลไม้(ลำไย มะม่วง) พืชไร่(หอมแดง กระเทียม)และพืชผัก(คะน้า ผักบุ้ง) โดยมีรายละเอียดของพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิดดังนี้

1. ข้าว (ข้าวนาปี) จะมีการเพาะปลูกอยู่ทั่วไปในทุกตำบลโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามบริเวณริมฝั่งแม่น้ำแม่ทาเพราะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เกือบจะทุกครัวเรือนจะมีการทำนาข้าวซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้าวเหนียวเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้นจะไม่มี การนำไปจำหน่าย หรือถ้ามีการจำหน่ายบ้างก็มีปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้นซึ่งจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเหลือจากการบริโภคแล้วเท่านั้น การจัดเก็บผลผลิตที่ได้จะจัดเก็บในรูปข้าวเปลือกเมื่อต้องการใช้บริโภคจึงจะนำไปสีเป็นปริมาณเพียงเล็กน้อย(ขนาดประมาณ 1 ถุงปุย/ถุงอาหารสัตว์) ซึ่งในกรณีที่เกษตรกรได้ผลผลิตไม่พอเพียงกับการบริโภคก็จะต้องซื้อเพิ่มจากร้านจำหน่ายข้าว การทำนาเกษตรกรจะเริ่มปลูกเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมของทุกปีซึ่งจะปลูกเร็วหรือช้ามักจะขึ้นอยู่กับช่วงเวลาการตกของฝน

วิธีการตลาดของข้าว

การจำหน่ายข้าวจะเป็นการจำหน่ายภายหลังที่เหลือจากการบริโภคแล้วเท่านั้น และจะเป็นการจำหน่ายเฉพาะในพื้นที่ภายในหมู่บ้าน มีปริมาณการจำหน่ายประมาณร้อยละ 5 ของผลผลิตที่ได้เท่านั้น

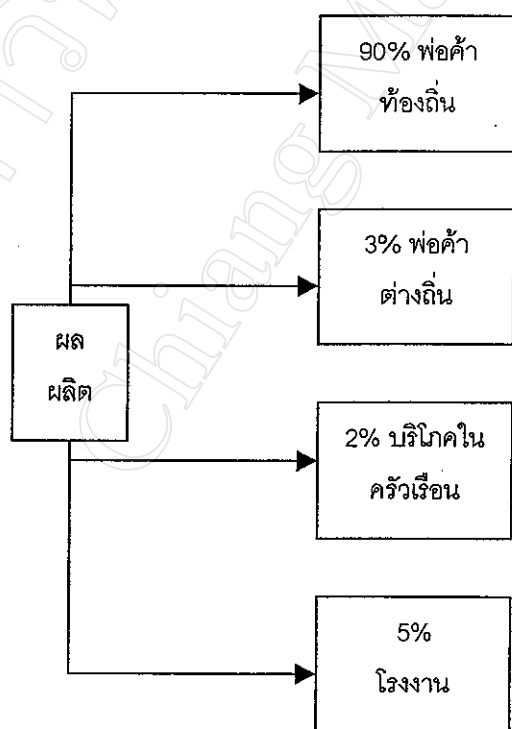
ภาพที่ 3.1 แสดงวิธีการตลาดของข้าวของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

2. ลำไย เป็นผลิตผลทางการเกษตรที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรที่เพาะปลูกอย่างจริงจังเป็นอันดับ 1 ซึ่งมากกว่าไม้ผลชนิดอื่นๆ พื้นที่ที่ปลูกลำไยมากที่สุดคือตำบลท่าชุมเงิน ซึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกคือ พันธุ์ดอ, แห้ว, สีชมพู, และพันธุ์เบี้ยวเขียว การปลูกลำไยจะได้ผลดีเฉพาะในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำสมบูรณ์เท่านั้นเพราะลำไยเป็นไม้ผลที่ต้องการน้ำอย่างสม่ำเสมอในช่วงออกดอกถึงช่วงการเก็บผล และนอกเหนือจากนั้นยังมีปัจจัยเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้ผลผลิตของลำไยอีกด้วยซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถ

ควบคุมได้ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกำลังพยายามศึกษาถึงปัจจัยต่างๆเหล่านี้เพื่อหาเทคโนโลยีที่จะทำให้ลำไยติดดอกออกผลทุกปี

วิธีการตลาดของลำไย

ผลผลิตลำไยที่ได้มานั้นจะมีการจำหน่ายอยู่ 2 ทางคือ จำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางกับจำหน่ายให้ทางโรงงานแปรรูป ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นการจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางประมาณร้อยละ 93 จำแนกเป็นพ่อค้าท้องถิ่นร้อยละ 90 และพ่อค้าต่างถิ่นร้อยละ 3 สำหรับส่วนของโรงงานแปรรูป เกษตรกรจะไปรับตะกร้าจากทางโรงงานและเก็บผลผลิตส่งให้มีเพียงประมาณร้อยละ 5 ในการจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางนั้นมักจะเป็นการขายเหมาและมีวิธีการตกลงจำหน่าย 2 วิธีคือ การขายเหมาดอก ซึ่งจะตกลงราคาตั้งแต่ลำไยติดดอก และการขายเหมาผล ซึ่งจะตกลงราคากันเมื่อผลโตติดแน่นนอนแล้ว สภาวะตลาดลำไยในปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างมาก มีพ่อค้ารับซื้อไม่เฉพาะในตัวเมืองหรือแหล่งใหญ่ๆเท่านั้นแม้แต่ในท้องที่ตำบล หมู่บ้าน พ่อค้าต่างจังหวัดก็เข้าไปรับซื้อถึงสวนของเกษตรกรทำให้เกษตรกรได้รับความสะดวกมากขึ้น

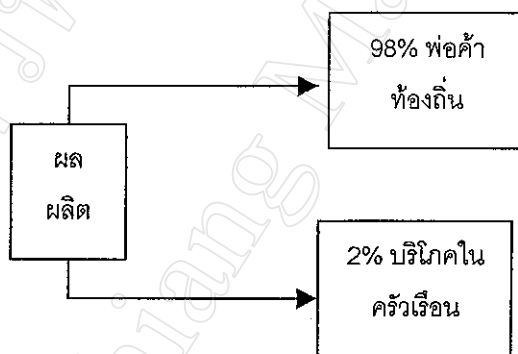

ภาพที่ 3.2 แสดงวิธีการตลาดของลำไยของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

3. มะม่วง มีการเพาะปลูกทั่วไปในทุกตำบลเป็นไม้ผลที่มีเกษตรกรมีแนวโน้มจะขยายพื้นที่การเพาะปลูกมากขึ้นเพาะเป็นไม้ผลที่ปลูกง่ายปลูกได้ในทุกสภาพพื้นที่อีกทั้งต้องการน้ำน้อยกว่าลำไยทำให้ทนสภาพแห้งแล้งได้ดีกว่าและยังมีแนวโน้มการตลาดที่ดีในอนาคต พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ เขียวเสวย, แรด, หนองแซง, หนังกกลางวัน, น้ำดอกไม้, และมะม่วงแก้ว

วิธีการตลาดของมะม่วง

เนื่องจากมะม่วงเป็นไม้ผลที่เพิ่งจะเริ่มเป็นที่นิยมในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาและการให้ผลผลิตนั้นประมาณว่าเป็นช่วงที่ทำการเพาะปลูกแล้วในปีที่ 7 ดังนั้นในช่วงนี้ผลผลิตที่ได้มาจึงยังมีปริมาณไม่มากเท่าลำไย วิธีการตลาดยังมีแนวโน้มที่ไม่เด่นชัดแต่คาดว่าจะคล้ายคลึงกับวิธีการตลาดของลำไย ถึงแม้ว่าปัจจุบันแนวโน้มตลาดของมะม่วงอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศแต่ก็ยังมีปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับโรคแมลงที่เป็นสาเหตุให้ตลาดต่างประเทศยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่นที่มีความเข้มงวดกับเรื่องนี้อย่างมาก

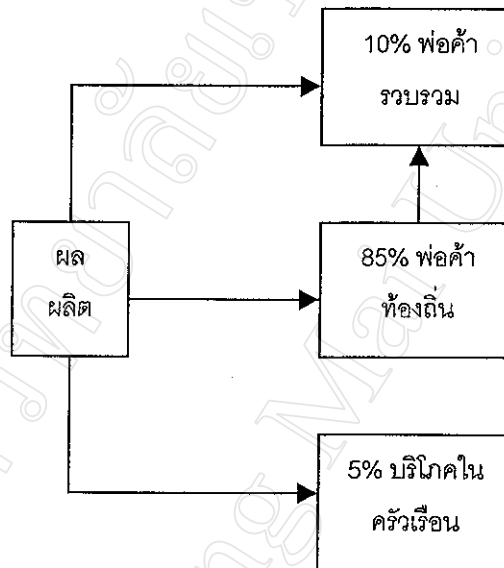

ภาพที่ 3.3 แสดงวิธีการตลาดของมะม่วงของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทวา จังหวัดลำพูน

4. หอมแดง-กระเทียม มักจะมีการปลูกควบคู่กันตำบลที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดคือตำบลท่าขุมเงิน ในแต่ละปีนั้นจะมีพื้นที่ในการเพาะปลูกที่ไม่แน่นอนจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นขึ้นอยู่กับราคาของผลผลิตซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดเพราะมีการเคลื่อนไหวอย่างมาก แต่เกษตรกรก็เคยชินและนิยมเพาะปลูกเพราะเป็นพืชที่ปลูกง่ายและถ้าในปีนั้นๆ ได้ราคาดีก็จะทำรายได้ที่สูงมากให้กับเกษตรกร

วิธีการตลาดของหอมแดงและกระเทียม

ผลผลิตของหอมแดงและกระเทียมที่ได้มานั้นจะมีการเก็บไว้สำหรับใช้ในการบริโภคในครัวเรือนประมาณร้อยละ 5 ที่เหลือจะเป็นการจำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นประมาณร้อยละ 85 และพ่อค้ารวบรวมร้อยละ 10 ซึ่งพ่อค้าท้องถิ่นก็จะจำหน่ายให้แก่พ่อค้ารวบรวมอีกต่อหนึ่ง พ่อค้ารวบรวมจะเป็นตัวแทนในการกระจายผลผลิตที่ได้มาไปในแหล่งต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการส่งเข้ากรุงเทพฯ และจำหน่ายแก่พ่อค้าปลีกในท้องที่อื่นๆ

ภาพที่ 3.4 แสดงวิธีการตลาดของหอมแดงและกระเทียมของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปริมาณปุ๋ยเคมีของพืชเศรษฐกิจที่ต้องใช้ในการผลิต

ในการปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าวเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตเป็นจำนวนมากในทุกๆปีนั้นเกษตรกรจำเป็นจะต้องบำรุงรักษาและดูแลสภาพแวดล้อมต่างๆให้กับพืชด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบำรุงสภาพดินเพราะในการที่พืชเจริญเติบโตและให้ผลผลิตนั้นจะมีการดูดซึมแร่ธาตุและสารอาหารที่สำคัญจากพื้นดินตลอดเวลาซึ่งแร่ธาตุและสารอาหารเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่ใช้หมดไป ดังนั้นเกษตรกรจะต้องพยายามดำเนินการเพิ่มแร่ธาตุและสารอาหารเหล่านี้ให้เพียงพอกับความต้องการของพืช อีกทั้งจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับเกษตรกรเองเพราะมีผลการทดลองของ

กรมวิชาการเกษตรที่แสดงให้เห็นว่าในการเพาะปลูกที่ใช้ปุ๋ยเคมีจะให้ผลผลิตที่มากกว่าการเพาะปลูกที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี โดยการให้ปุ๋ยเคมีดังกล่าวถือว่าเป็นการลงทุนของเกษตรกรประเภทหนึ่งเพื่อเพิ่มผลผลิตให้ได้มากยิ่งขึ้นและจัดว่าเป็นการลงทุนการผลิตอีกด้วย ในความเป็นจริงแล้วเกษตรกรสามารถใช้ปุ๋ยชนิดใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี แต่ในการใช้ปุ๋ยอื่นๆ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ฯลฯ เกษตรกรมักจะมีปัญหาที่สำคัญคือไม่สามารถทราบได้ว่าปุ๋ยดังกล่าวมีความเหมาะสมของปริมาณธาตุอาหาร N, P, K ที่พืชต้องการอย่างแท้จริงหรือไม่อีกทั้งในการจัดทำคอกขี้ขางจะมีความยุ่งยากเช่นในเรื่องกลิ่นเหม็น ขาดแคลนสถานที่จัดเก็บหรือดำเนินการหมัก ทำให้ไม่ค่อยสะดวกในการใช้เท่าไรนักผิดกับปุ๋ยเคมีที่มีสัดส่วนปริมาณธาตุอาหารที่แน่นอนแต่ในด้านราคาแล้วปุ๋ยเคมีนับว่ามีราคาแพงกว่ามาก ดังนั้นส่วนมากแล้วเจ้าหน้าที่เกษตรฯจะแนะนำให้ใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอื่นที่มีราคาถูก เช่น ปุ๋ยคอก เพื่อให้เกษตรกรสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับต้นทุนการเพาะปลูก

ข้าว

ปุ๋ยที่ควรใช้สำหรับข้าวควรจะมีสัดส่วนของธาตุอาหารระหว่าง N P K เป็น 1:1.5:0 เช่นปุ๋ยสูตร 16-20-0 ควรจะใส่เป็นปุ๋ยรองพื้นในช่วงปักดำไม่เกิน 7 วัน ในอัตรา 25-50 กก.ต่อไร่ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน และในระยะช่วงข้าวตั้งท้อง (ข้าวออกรวง) ควรจะใช้ปุ๋ยไนโตรเจน เช่นปุ๋ยยูเรีย สูตร 46-0-0 เพื่อเร่งการเจริญเติบโตในระยะแรกหรืออาจใช้ปุ๋ยสูตร 21-0-0 แทนก็ได้ ในอัตรา 25 กก.ต่อไร่⁷

ลำไย

จากการวิจัยในจีนและไทยชี้ให้เห็นว่าการจัดการแร่ธาตุอาหารที่ถูกต้องทำให้ได้ผลผลิตคงที่และมากกว่าต้นที่ละเลยไม่ให้ปุ๋ย 2-6 เท่า⁸ อัตราการแนะนำสำหรับต้นลำไยอายุ 1-5 ปี มักจะใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอโดยมีปริมาณธาตุอาหาร N P K ในอัตราส่วนเท่าๆกันคือ 1:1:1 สูตรที่แนะนำคือ 15-15-15 ปริมาณที่แนะนำคืออัตราเศษ 1 ส่วน 4 ของอายุต้นลำไย ปีละหนึ่งครั้ง แต่ในกรณีที่ดินลำไยให้ผลผลิตแล้วควรจะให้ปุ๋ย 4 ครั้ง ในวงจรการผลิต 1.)ในช่วงแทงช่อดอก 2.)หนึ่งเดือนก่อนติดผล 3.)หนึ่งเดือนหลังติดผล และ 4.)หลังจากเก็บเกี่ยว ในระยะ 3 ช่วงแรกควรจะใช้

⁷ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอแม่ทา.

⁸ ดร.สัมฤทธิ์ เพื่อจันทร, แร่ธาตุอาหารพืชสวน, (ขอนแก่น : ศิริภักษ์ออฟเซ็ท, 2538), หน้า 264.

ปุ๋ยให้เหมาะสมกับความต้องการของลำไย ซึ่งสูตรที่สามารถใช้ได้คือสูตร 13-13-21 แต่ในช่วงที่ 4 เป็นระยะพักตัวของลำไยใช้สูตรเสมอ 15-15-15 แทน

มะม่วง

โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่เกษตรจะแนะนำการให้ปุ๋ยเคมีกับมะม่วงกับเกษตรกรโดยทั่วไปว่าสามารถใช้สูตรปุ๋ยเคมีในลักษณะเดียวกันกับการให้ปุ๋ยลำไยเพราะจัดได้ว่าเป็นพืชประเภทเดียวกันและทำให้เกิดความสะดวกไม่ยุ่งยาก สำหรับผู้ที่ดำเนินการปลูกมะม่วงอย่างจริงจังอาจจะปฏิบัติตามคำแนะนำว่าระหว่างมะม่วงอยู่ในขั้นที่ยังไม่ออกดอกติดผลควรจะให้ปุ๋ย N 73 กรัม P 18 กรัม และ K 68 กรัมต่อต้นต่อปี และต้องเพิ่มขึ้นทุกๆปีจนถึงปีที่ 10⁹

หอมแดง

หอมแดงจำเป็นต้องการธาตุอาหารเพื่อที่จะทำให้หัวเจริญเติบโตได้ดี ปุ๋ยที่ใช้จึงควรมีสัดส่วนธาตุอาหารระหว่าง N P K ที่ 1:1-2:1 เช่นสูตร 5-10-5, 10-20-10, 15-15-15 สำหรับการให้โดยทั่วไป ในกรณีที่เป็นดินทรายต้องเพิ่มปริมาณโปแตสเซียมให้มากขึ้นด้วยอัตราประมาณ 50-100 กก.ต่อไร่ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยแบ่งใส่ 2 ครั้งเช่นเดียวกับกระเทียม การโรยข้างในครั้งที่ 2 เมื่ออายุประมาณ 35-40 วันหลังปลูกจะต้องโรยห่างจากลำต้นประมาณ 7.5 ซม. และควรเสริมด้วยปุ๋ยไนโตรเจน เช่นปุ๋ยยูเรีย สูตร 46-0-0 อัตรา 20-25 กก.ต่อไร่ เมื่ออายุประมาณ 14 วันหลังปลูก¹⁰

กระเทียม

การให้ปุ๋ยแก่กระเทียมนั้นโดยส่วนใหญ่สูตรที่แนะนำควรจะมีสัดส่วนของธาตุอาหารของ N P K เป็น 1:1:2 เช่นปุ๋ยสูตร 10-10-15 หรือ 13-13-21 เป็นต้น อัตราปริมาณ 50-100 กก.ต่อไร่ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกใส่เป็นปุ๋ยรองพื้นตอนปลูกแล้วพรวนกลบลงในดิน ครั้งที่ 2 ใส่แบบโรยข้างหรือหว่านทั่วแปลงแล้วพรวนกลบเมื่ออายุประมาณ 30 วันหลังปลูก ในช่วงแรกอายุประมาณ 10-14 วันหลังปลูกควรใช้ปุ๋ยเสริมไนโตรเจน เช่นปุ๋ยยูเรีย สูตร 46-0-0 เพื่อเร่งการเจริญเติบโตด้วยอัตราประมาณ 25-30 กก.ต่อไร่¹¹

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 155.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 287.

¹¹ เมืองทอง ทวนทวีและสุวีรัตน์ ปัญญาโตนะ,สวนผัก,(กรุงเทพฯ : 2525), หน้า 282.

หอมแบ่งและพืชผักอื่นๆ

หอมแบ่งและพืชผักอื่นๆที่บริโภคต้นและใบนั้นปุ๋ยที่ควรใช้นั้นต้องมีสัดส่วนของธาตุอาหาร N P K เป็น 1.5-2.0:1:1 เช่นปุ๋ยสูตร 20-10-10, 12-8-8 เป็นต้น อัตราประมาณ 50-100 กก. ต่อไร่ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน แบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งแรกรองพื้นเมื่อปลูกในปริมาณ 3 ใน 4 ส่วน และครั้งที่ 2 ปริมาณ 1 ใน 4 ส่วนโดยโรยด้านข้าง เมื่ออายุประมาณ 30 วัน หลังปลูก และเมื่ออายุได้ประมาณ 10-14 วันหลังการปลูกควรให้ปุ๋ยไนโตรเจน เช่นปุ๋ยยูเรีย สูตร 46-0-0 อัตรา 20-25 กก.ต่อไร่ เพื่อเร่งการเจริญเติบโตในระยะแรกก่อน¹²

การใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

จากการสำรวจเปรียบเทียบสัดส่วนพื้นที่การเพาะปลูกที่ใช้ปุ๋ยเคมีกับพื้นที่การเพาะปลูกทั้งหมดของเกษตรกรแต่ละรายนั้นพบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.7 มีสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกที่ใช้ปุ๋ยเคมีต่อพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดมากกว่าหรือเท่ากับ 70% รองลงมา ร้อยละ 16.3 มีสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกที่ใช้ปุ๋ยเคมีต่อพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดน้อยกว่า 70% และร้อยละ 8.0 มีการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี (ตามตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่เพาะปลูกที่มีการใช้ปุ๋ยเคมีต่อพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

พื้นที่การใช้ปุ๋ยเคมีต่อพื้นที่การเพาะปลูก	จำนวน	ร้อยละ
มีการเพาะปลูกแต่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	24	8.0
มีการเพาะปลูกใช้ปุ๋ยเคมีน้อยกว่า 70% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด	49	16.3
มีการเพาะปลูกใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่าหรือเท่ากับ 70% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด	227	75.7
รวม	300	100.0

¹² เรืองเดียวกัน, หน้า 291-292.

และในด้านความนิยมใช้สูตรปุ๋ยเคมีของเกษตรกรโดยจำแนกตามประเภทการเพาะปลูกพบว่า (ตามตารางที่ 3.5)

การเพาะปลูกไม้ผล	ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 40.3 รองลงมาคือสูตร 16-20-0 ร้อยละ 8.0 และสูตร 16-16-16 ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ
การเพาะปลูกที่นา	ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 24.0 รองลงมาคือสูตร 15-15-15 ร้อยละ 17.7 และสูตร 16-16-16 ร้อยละ 3.0 ตามลำดับ
การเพาะปลูกพืชไร่	ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 6.3 รองลงมาคือสูตร 13-13-21 และ 15-15-15 ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน คือร้อยละ 4.0
การเพาะปลูกพืชผัก	ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 3.7 รองลงมาคือสูตร 16-20-0 ร้อยละ 3.0 และสูตร 13-13-21 ร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ในการเปรียบเทียบปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูกจำแนกตามประเภทการเพาะปลูกกับปริมาณที่แนะนำให้ใช้โดยเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอแม่ทา พบว่า (ตามตารางที่ 3.6)

การเพาะปลูกไม้ผล	เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมีโดยมีสัดส่วนน้อยกว่าคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมามีการใช้ปุ๋ยเคมีเท่ากับคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 2.7 และใช้มากกว่าคำแนะนำคิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ และมีเกษตรกรร้อยละ 25.0 ที่ทำการเพาะปลูกไม้ผล โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี
การเพาะปลูกที่นา	เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมีโดยมีสัดส่วนน้อยกว่าคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 48.0 และไม่มีเกษตรกรรายใดที่ใช้ปุ๋ยเคมีเท่ากับหรือมากกว่าคำแนะนำและมีเกษตรกรร้อยละ 25.0 ที่ทำการเพาะปลูกที่นาโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี

การเพาะปลูกพืชไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมีโดยมีสัดส่วนน้อยกว่าคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 11.0 รองลงมา มีการใช้ปุ๋ยเคมีเท่ากับคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 3.3 และใช้มากกว่าคำแนะนำคิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

การเพาะปลูกพืชผัก เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมีโดยมีสัดส่วนมากกว่าคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 4.0 รองลงมา มีการใช้ปุ๋ยเคมีน้อยกว่าคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 3.0 และใช้เท่ากับคำแนะนำคิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.5 แสดงจำนวนและร้อยละของสูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้จำแนกตามประเภทการเพาะปลูก ของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้	ประเภทการเพาะปลูก							
	ไม้ผล		พืชนา		พืชไร่		พืชผัก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เพาะปลูก	114	38.0	81	27.0	249	83.0	276	92.0
ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	27	9.0	75	25.0	-	-	-	-
13-13-13	2	0.7	1	0.3	-	-	-	-
13-13-21	2	0.7	1	0.3	12	4.0	2	0.7
15-15-15	121	40.3	53	17.7	12	4.0	11	3.7
16-16-16	4	1.3	9	3.0	1	0.3	-	-
16-20-0	24	8.0	72	24.0	19	6.3	9	3.0
20-20-0	1	0.3	1	0.3	4	1.3	-	-
24-8-8	1	0.3	-	-	-	-	-	-
46-0-0	2	0.7	6	2.0	-	-	1	0.3
8-24-24	1	0.3	-	-	-	-	-	-
25-7-7	1	0.3	1	0.3	3	1.0	1	0.3
รวม	300	100.0	300	100.0	300	100.0	300	100.0

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนและร้อยละของปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูกจำแนกตามประเภทการเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมี	ประเภทการเพาะปลูก							
	ไม้ผล		พืชน้ำ		พืชไร่		พืชผัก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เพาะปลูก	114	38.0	81	27.0	249	83.0	276	92.0
ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	27	9.0	75	25.0	-	-	-	-
ใช้น้อยกว่าคำแนะนำ	146	48.7	144	48.0	33	11.0	9	3.0
ใช้เท่ากับคำแนะนำ	8	2.7	-	-	10	3.3	3	1.0
ใช้มากกว่าคำแนะนำ	5	1.6	-	-	8	2.7	12	4.0
รวม	300	100.0	300	100.0	300	100.0	300	100.0

การใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกนั้นพบว่าการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 68.8 จะใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวในการเพาะปลูก และร้อยละ 31.2 จะใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับสารอื่น ๆ ในการเพาะปลูก (ตามตารางที่ 3.7) สำหรับสารอื่น ๆ ที่ใช้ผสมกับปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกนั้นพบว่า ร้อยละ 96.5 จะใช้มูลสัตว์เป็นส่วนผสมมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 2.3 จะใช้ฮอร์โมนเป็นส่วนผสม โดยมีอัตราส่วนผสมที่ 10 ต่อ 1 (อัตราส่วนผสม : ปุ๋ยเคมี ต่อ สารผสม) และร้อยละ 1.2 จะใช้สารเร่งปฏิกิริยาเป็นส่วนผสม โดยมีอัตราส่วนผสมที่ 2 ต่อ 1 (ตามตารางที่ 3.8) จะเห็นได้ว่ามูลสัตว์เป็นสารผสมที่นิยมผสมกับปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกมากที่สุดซึ่งมีอัตราส่วนผสมดังต่อไปนี้ (ตามตารางที่ 3.9) ร้อยละ 55.4 จะใช้อัตราส่วนผสมของปุ๋ยเคมีต่อมูลสัตว์ในสัดส่วน 1 ต่อ 2 ถึง 1 ต่อ 10 รองลงมา ร้อยละ 36.1 ใช้อัตราส่วนผสมในสัดส่วน 1 ต่อ 11 ถึง 1 ต่อ 20 ร้อยละ 4.9 ใช้อัตราส่วนผสมในสัดส่วน 1 ต่อ 21 ถึง 1 ต่อ 30 และร้อยละ 3.6 ใช้อัตราส่วนผสมในสัดส่วน 1 ต่อ 1 และเกษตรกรมีข้อคิดเห็นถึงความแตกต่างระหว่างคุณภาพและผลจากการใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเดียวกันแต่ต่างยี่ห้อ (ตามตารางที่ 3.10) โดยที่ร้อยละ 73.2 พบเห็นความแตกต่างระหว่างคุณภาพและผลจากการใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเดียวกันแต่ต่างยี่ห้อ และร้อยละ 26.8 ไม่พบเห็นความแตกต่าง

ตารางที่ 3.7 แสดงจำนวนและร้อยละของการผสมปุ๋ยเคมีเพื่อใช้ในการเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การผสมปุ๋ยเคมี	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว	190	68.8
ใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับสารอื่นๆ	86	31.2
รวม	276	100.0

ตารางที่ 3.8 แสดงจำนวนและร้อยละของสารผสมที่ใช้กับปุ๋ยเคมีเพื่อใช้ในการเพาะปลูกของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สารที่ใช้ผสมปุ๋ยเคมี	จำนวน	ร้อยละ
มูลสัตว์	83	96.5
ฮอโมน	2	2.3
สารเร่งปฏิกิริยา	1	1.2
รวม	86	100.0

ตารางที่ 3.9 แสดงจำนวนและร้อยละของอัตราส่วนผสมของปุ๋ยเคมีกับมูลสัตว์ของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

อัตราส่วนผสมปุ๋ยเคมี/มูลสัตว์	จำนวน	ร้อยละ
1/1	3	3.6
1/2 ถึง 1/10	46	55.4
1/11 ถึง 1/20	30	36.1
1/21 ถึง 1/30	4	4.9
รวม	83	100.0

ตารางที่ 3.10 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของเกษตรกรในเขตตำบล
ท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ในด้านความ
แตกต่างระหว่างคุณภาพและผลจากการใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเดียวกันแต่ต่างยี่ห้อ

ความแตกต่างของผลการใช้	จำนวน	ร้อยละ
มีความแตกต่างของผลการใช้	202	73.2
ไม่มีความแตกต่างของผลการใช้	74	26.8
รวม	276	100.0

สภาพร้านจัดจำหน่าย ยีห้อและราคาจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ
และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมีประเภทปุ๋ยเม็ดนั้นเป็นที่นิยมใช้ในการเพาะปลูกจำพวกข้าว, ไม้ยืนต้น/
ไม้ผล, พืชไร่ และพืชผัก เพราะสะดวกในการใช้ ธาตุอาหารจะถูกปลดปล่อยออกมาทีละน้อยตาม
สภาพความชื้นของดินจึงเหมาะสมกับพื้นที่การเพาะปลูกที่มีจำนวนมาก โดยในเขตพื้นที่ตำบล
ท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน นั้นในปัจจุบันมีร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีของเอกชนที่ได้รับอนุญาต
จำหน่าย 2 ร้านคือ ร้านในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง (ร้านเพื่อนเกษตรกร) และร้านในเขตตำบลท่าชุมเงิน
(ร้านป.เคมีเกษตร) ซึ่งดำเนินการโดยบุคคลในท้องถิ่น สำหรับในเขตตำบลทากาศเนื่องจากช่วงที่
ผ่านมามีการเปลี่ยนอาชีพจากด้านการเกษตรไปประกอบอาชีพรับจ้างแกะสลักเป็นจำนวนมากทำ
ให้ความนิยมที่จะประกอบอาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรลดลงเป็นจำนวนมากด้วยจึง
ไม่มีบุคคลในท้องถิ่นขออนุญาตเปิดร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี โดยส่วนมากจะเปิดเป็นร้านขายของที่
ระลึกประเภทงานไม้แกะสลัก

ตารางที่ 3.11 แสดงรายการจำหน่ายสินค้าปุ๋ยเคมีและราคาต่อกระสอบ (50 กิโลกรัม)
ของร้านจำหน่ายในเขตพื้นที่ทำการวิจัย

ยี่ห้อ	สูตร	ร้านในเขตตำบล ท่าทุ่งหลวง		ร้านในเขตตำบล ท่าชุมเงิน	
		มีจำหน่าย	ราคา	มีจำหน่าย	ราคา
เรือใบ	25-7-7	X	520	X	530
	15-15-15	X	550	X	560
	8-24-24	X	620	-	-
กระต่าย	15-15-15	X	500	X	520
	16-20-0	X	430	X	435
	46-0-0	-	-	X	400
หัววัว-คันไถ	15-15-15	X	500	X	510
	16-20-0	X	430	X	435
ช่อฟ้า	46-0-0	X	380	X	390
ดวงดาว	15-15-15	X	570	-	-
	16-16-16	X	580	-	-

ที่มา จากการสัมภาษณ์เจ้าของร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2541

สภาพการแข่งขันของตลาดผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมีนั้นจัดได้ว่ามีสภาพการแข่งขันที่น้อยมาก ผู้จำหน่ายจะดำเนินการซื้อสินค้ามาจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีจากอำเภออื่นๆแล้วตั้งราคาที่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นกำไร ซึ่งเกษตรกรผู้ซื้อนิยมมาซื้อที่ร้านในเขตเพราะคุ้นเคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติกับเจ้าของร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีและมีความสะดวกในการเดินทางอีกด้วย ร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงเป็นร้านที่มีสินค้าให้เลือกมากกว่าและมีราคาถูกกว่าร้านจำหน่าย

ปุ๋ยเคมีในเขตตำบลทาทวมเงิน(ตามตารางที่ 3.11) ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าของร้านจำหน่ายในเขตตำบลทาทวมเงินและในเขตตำบลทาทวมเงินพบว่าจะมีการสั่งซื้อสินค้าจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตอำเภอเมือง แล้วนำต้นทุนราคาซื้อมาบวกกำไรที่ต้องการ(ประมาณ 15-20 บาทต่อกระสอบ) จึงกำหนดเป็นราคาขาย ส่วนร้านค้าในเขตตำบลทาทวมเงินจะมีการสั่งซื้อสินค้าจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตอำเภอป่าซาง แล้วนำต้นทุนราคาซื้อมาบวกกำไรขั้นต่ำที่ต้องการ (ไม่น้อยกว่า 20 บาทต่อกระสอบ) จึงกำหนดเป็นราคาขาย ร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีทั้ง 2 ร้านเป็นร้านที่ให้ความสะดวกในการติดต่อและมีระยะทางไม่ไกลสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการวิจัยแต่ร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตตำบลทาทวมเงินค่อนข้างจะได้เปรียบกว่าเพราะอยู่ใกล้กับพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตตำบลทาทวมเงินซึ่งตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ในด้านการบริการพิเศษอื่น ๆ นั้นพบว่าร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตตำบลทาทวมเงินบางครั้งจะให้บริการพิเศษแก่เกษตรกรผู้ซื้อปุ๋ยเคมี(บางราย)ในด้านการจัดส่งให้ในกรณีที่อยู่ไม่ไกลและเป็นทางผ่าน ส่วนร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตตำบลทาทวมเงิน มีการให้ส่วนลดแก่เกษตรกร(บางราย) ที่คุ้นเคยและซื้อเป็นปริมาณมาก

จากการศึกษาเบื้องต้นของความต้องการเกี่ยวกับปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในพื้นที่ทำการวิจัยพบว่าในด้านปัจจัยสินค้านั้นพึงพอใจกับสูตรของปุ๋ยเคมีที่มีจำหน่ายอยู่ในปัจจุบันของร้านจำหน่ายในเขตพื้นที่ทำการวิจัยเนื่องจากพืชเศรษฐกิจมีเพียงไม่กี่ชนิดทำให้ความต้องการในสูตรของปุ๋ยเคมีที่ใช้ไม่หลากหลาย สูตรที่นิยมใช้คือ 15-15-15 , 16-20-0 , 16-16-16 และ 13-13-21 ในด้านยี่ห้อปุ๋ยเคมีนั้นมีความต้องการใช้ 4 ยี่ห้อที่สำคัญคือ เรือใบ, กระต่าย, หัววัว-คันไถ และ ใบไม้(ปุ๋ยแห่งชาติ) ร้านค้าในเขตพื้นที่ทำการวิจัยมีจำหน่ายปุ๋ยเคมีเฉพาะยี่ห้อเรือใบ, กระต่าย และหัววัว-คันไถ เท่านั้นไม่จำหน่ายยี่ห้อใบไม้เพราะเห็นว่าเกษตรกรไม่นิยมใช้ ทำให้เกษตรกรที่มีความต้องการใช้ปุ๋ยเคมียี่ห้อใบไม้ต้องไปติดต่อซื้อจากสหกรณ์เพื่อการตลาดอำเภอแม่ทา (สกต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์ (ธกส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจำหน่ายสินค้ารวมทั้งปุ๋ยเคมีให้กับเกษตรกร และ จากสหกรณ์การเกษตรอำเภอแม่ทา ยี่ห้อใบไม้เป็นยี่ห้อที่เกษตรกรบางส่วนนิยมใช้เพราะมีราคาถูกกว่ายี่ห้อเรือใบ, กระต่าย และหัววัว-คันไถ (ตามตารางที่ 3.12)

ในด้านราคาจำหน่ายปุ๋ยเคมีนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าราคาจำหน่ายปุ๋ยเคมีเป็นราคาที่แพงทำให้ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการซื้อจึงนิยมซื้อในปริมาณที่น้อยลงและในด้านสถานที่จำหน่ายปุ๋ยเคมีเกษตรกรมีความพอใจในสถานที่ตั้งของร้านจำหน่ายเพราะเป็นสถานที่ที่มีความสะดวกในการติดต่อซื้อและการขนส่งปุ๋ยเคมีอีกทั้งมีความรู้จักกับเจ้าของร้านจำหน่ายเพราะเป็นคนในท้องถิ่น สำหรับในด้านการบริการอื่น ๆ นั้นเกษตรกรไม่ได้รับการบริการพิเศษอื่นๆเลย

ตารางที่ 3.12 แสดงรายการจำหน่ายปุ๋ยเคมียี่ห้อไบไม้ (ปุ๋ยแห่งชาติ) และราคาต่อกระสอบ (50 กิโลกรัม) ของสหกรณ์การเกษตรอำเภอแม่ทาและสหกรณ์การตลาด อำเภอแม่ทา

ยี่ห้อ	สูตร	สหกรณ์การตลาด อำเภอแม่ทา		สหกรณ์การเกษตร อำเภอแม่ทา	
		มีจำหน่าย	ราคา	มีจำหน่าย	ราคา
ไบไม้	13-13-21	X	440	-	-
	15-15-15	X	440	X	440
	46-0-0	-	-	X	380
	21-0-0	X	220	-	-

ที่มา จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สหกรณ์การตลาดและเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตร อำเภอแม่ทา ข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2541

ปัจจัยในการเลือกใช้และเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลทาทุ่งหลวง ทากาศ และทาขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ในการพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดถึงระดับความสำคัญในการทำให้เกษตรกรในเขตตำบลทาทุ่งหลวง ทากาศและทาขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เลือกใช้ปุ๋ยเคมีนั้นพบว่าปัจจัยคุณภาพและปัจจัยราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก รองลงมาปัจจัยสถานที่จำหน่ายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปานกลางและปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุดได้แก่ปัจจัยบริการอื่นๆ (ตามตารางที่ 3.13) เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละตำบลพบว่าเกษตรกรในเขตตำบลทาทุ่งหลวงพิจารณาจัดระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเหมือนกับภาพรวมของทั้ง 3 ตำบล(ตามตารางที่ 3.14) ส่วนเกษตรกรในเขตตำบลทากาศและทาขุมเงินมีการจัดระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเหมือนกัน (ตามตารางที่ 3.15 และ 3.16) กล่าวคือปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดได้แก่ ปัจจัย

คุณภาพ รองลงมาปัจจัยราคาและปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญระดับปานกลางและปัจจัย
การบริการอื่นๆเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.13 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย
ที่ทำให้เลือกใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาด
และท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ระดับความ สำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	181	59	35	1	276	3.52	มาก
ราคา	68	177	28	3	276	3.12	มาก
สถานที่จำหน่าย	26	35	198	17	276	2.25	ปานกลาง
บริการอื่นๆ	1	5	15	255	276	1.10	น้อย
รวม	276	276	276	276	1104		

ตารางที่ 3.14 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่
ทำให้เลือกใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา
จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ระดับความ สำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	41	32	26	1	100	3.13	มาก
ราคา	37	48	15	-	100	3.22	มาก
สถานที่จำหน่าย	23	20	55	2	100	2.64	ปานกลาง
บริการอื่นๆ	-	-	4	96	100	1.04	น้อยที่สุด
รวม	100	100	100	100	400		

ตารางที่ 3.15 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ทำให้เลือกใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วงน้ำหนัก	ระดับความสำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	62	9	5	-	76	3.75	มากที่สุด
ราคา	11	57	7	1	76	3.03	ปานกลาง
สถานที่จำหน่าย	2	6	63	5	76	2.07	ปานกลาง
บริการอื่นๆ	1	4	1	70	76	1.16	น้อยที่สุด
รวม	76	76	76	76	304		

ตารางที่ 3.16 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ทำให้เลือกใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลทากุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วงน้ำหนัก	ระดับความสำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	82	14	4	-	100	3.78	มากที่สุด
ราคา	16	80	2	2	100	3.10	ปานกลาง
สถานที่จำหน่าย	2	5	82	11	100	1.98	ปานกลาง
บริการอื่นๆ	-	1	12	87	100	1.14	น้อยที่สุด
รวม	100	100	100	100	400		

จากการสำรวจถึงร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรแต่ละตำบลนิยมไปเลือกซื้อนั้นพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงเลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขต ร้อยละ 99.0 เลือกซื้อจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีนอกเขตร้อยละ 1.0 เกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลทากาศ จะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขต ร้อยละ 97.4 เลือกซื้อจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีนอกเขตร้อยละ 2.6 และเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลท่าชุมเงินจะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขต ร้อยละ 87.0 เลือกซื้อจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีนอกเขตร้อยละ 13.0 สรุปโดยรวมพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ร้อยละ 94.2 เลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตดังกล่าว และมีเพียงร้อยละ 5.8 ที่เลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีที่อยู่นอกเขต เมื่อเปรียบเทียบระหว่างทั้ง 3 ตำบลพบว่าเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงจะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีกับร้านจำหน่ายในเขตมากกว่า เกษตรกรในเขตตำบลอื่นๆและเกษตรกรในเขตตำบลท่าชุมเงินจะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายนอกเขตมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในเขตตำบลอื่นๆ(ตามตารางที่ 3.17)

ตารางที่ 3.17 แสดงจำนวนและร้อยละของการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในแต่ละตำบลจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีในเขตและนอกเขต ของเกษตรกรตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ตำบล	การเลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่าย				รวม
	ร้านจำหน่ายในเขต		ร้านจำหน่ายนอกเขต		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ท่าทุ่งหลวง	99	99.0	1	1.0	100
ทากาศ	74	97.4	2	2.6	76
ท่าชุมเงิน	87	87.0	13	13.0	100
รวม	260	94.2	16	5.8	276

ซึ่งการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายในเขตดังกล่าวของเกษตรกรในแต่ละเขตนั้นมักจะมีการประพฤติเป็นประจำซึ่งจำแนกการเลือกซื้อได้ดังต่อไปนี้(ตามตารางที่ 3.18) เกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงจะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี ร้อยละ 98.0 และไม่เป็นร้านประจำร้อยละ 2.0 เกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลทากาศจะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี ร้อยละ 96.0 และไม่เป็นร้านประจำร้อยละ 4.0 และเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลท่าชุมเงินจะเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี ร้อยละ 69.0 และไม่เป็นร้านประจำร้อยละ 31.0 สรุปโดยรวมพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ร้อยละ 87.0 มีการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีกับร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีเป็นประจำ และร้อยละ 13.0 ไม่มีการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำกับร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีเพราะจะมีการเปลี่ยนไปซื้อจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีอื่นๆด้วย และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างทั้ง 3 ตำบลพบว่าเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงจะมีการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีกับร้านจำหน่ายเป็นประจำมากกว่าเกษตรกรในเขตตำบลอื่นๆ

ตารางที่ 3.18 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรในแต่ละเขตในการเลือกซื้อเป็นประจำจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี ในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ตำบล	พฤติกรรมการซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่าย				รวม
	เป็นร้านที่ซื้อประจำ		ไม่เป็นร้านที่ซื้อประจำ		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ท่าทุ่งหลวง	98	98.0	2	2.0	100
ทากาศ	73	96.0	3	4.0	76
ท่าชุมเงิน	69	69.0	31	31.0	100
รวม	240	87.0	36	13.0	276

จากการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำกับร้านจำหน่ายในเขตดังกล่าวของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน นั้นมีเหตุผลในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีกับร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีเป็นประจำดังต่อไปนี้(ตามตารางที่ 3.19) ร้อยละ 82.9 มีความสะดวกในการติดต่อ รองลงมา ร้อยละ 10.0 มีความคุ้นเคยกับเจ้าของร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี ร้อยละ 3.3 มีการลดราคาปุ๋ยเคมี ร้อยละ 2.1 มีการให้สินเชื่อเงินเชื่อ ร้อยละ 1.3 มีบริการหลายๆอย่าง และร้อยละ 0.4 มีการจัดส่ง ตามลำดับ

ตารางที่ 3.19 แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุผลในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีกับร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีเป็นประจำของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

เหตุผลที่เลือกซื้อประจำ	จำนวน	ร้อยละ
สะดวกในการติดต่อ	199	82.9
คุ้นเคยกับเจ้าของร้าน	24	10.0
มีการให้สินเชื่อเงินเชื่อ	5	2.1
มีบริการจัดส่ง	1	0.4
มีการลดราคา	8	3.3
อื่นๆ	3	1.3
รวม	240	100.0

ในด้านปัจจัยของส่วนประสมการตลาดได้แก่ สินค้า(คุณภาพ) ราคา สถานที่จำหน่ายและการบริการอื่นๆ นั้น จากการสำรวจถึงปัจจัยดังกล่าวที่เกษตรกรให้ความสำคัญว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เลือกซื้อปุ๋ยเคมี พบว่าเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พิจารณปัจจัยคุณภาพและปัจจัยราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อการเลือกซื้อปุ๋ยเคมี รองลงมาคือปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง และปัจจัยบริการอื่นๆมีความสำคัญน้อยที่สุด (ตามตารางที่ 3.20) เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละตำบลพบว่าเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงพิจารณปัจจัยราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อการเลือกซื้อปุ๋ยเคมี รองลงมาคือปัจจัยคุณภาพและปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง และปัจจัยการ

บริการอื่น ๆ มีความสำคัญน้อยที่สุด (ตามตารางที่ 3.21) ส่วนเกษตรกรในเขตตำบลทากาศและ
 ทาชุมเงิน มีการพิจารณาถึงความสำคัญของปัจจัยดังกล่าวที่เหมือนกันกล่าวคือปัจจัยคุณภาพ
 เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ปัจจัยราคาและปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปาน
 กลางและปัจจัยการบริการอื่น ๆ มีความสำคัญน้อยที่สุด (ตามตารางที่ 3.22 และ 3.23)

ตารางที่ 3.20 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่
 ทำให้เลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลทาทุ่งหลวง ทากาศและ
 ทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ระดับความ สำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	185	55	35	1	276	3.54	มาก
ราคา	64	185	24	3	276	3.12	มาก
สถานที่จำหน่าย	27	31	200	18	276	2.24	ปานกลาง
บริการอื่น ๆ	1	5	17	253	276	1.11	น้อยที่สุด
รวม	276	276	276	276	1104		

ตารางที่ 3.21 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่
 ทำให้เลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา
 จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ระดับความ สำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	38	34	27	1	100	3.09	ปานกลาง
ราคา	40	44	16	-	100	3.24	มาก
สถานที่จำหน่าย	22	22	54	2	100	2.64	ปานกลาง
บริการอื่น ๆ	-	-	3	97	100	1.03	น้อยที่สุด
รวม	100	100	100	100	400		

ตารางที่ 3.22 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ทำให้เลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลหาคาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วงน้ำหนัก	ระดับความสำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	61	11	4	-	76	3.75	มากที่สุด
ราคา	12	55	8	1	76	3.03	ปานกลาง
สถานที่จำหน่าย	2	6	63	5	76	2.07	ปานกลาง
บริการอื่นๆ	1	4	1	70	76	1.16	น้อยที่สุด
รวม	76	76	76	76	304		

ตารางที่ 3.23 แสดงจำนวนและค่าถ่วงน้ำหนักของการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ทำให้เลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลหาคาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ				รวม	ค่าถ่วงน้ำหนัก	ระดับความสำคัญ
	1	2	3	4			
คุณภาพ	82	14	4	-	100	3.78	มากที่สุด
ราคา	16	78	4	2	100	3.08	ปานกลาง
สถานที่จำหน่าย	2	7	81	10	100	2.01	ปานกลาง
บริการอื่นๆ	-	1	11	88	100	1.13	น้อยที่สุด
รวม	100	100	100	100	400		

การสำรวจด้านการบริการอื่นๆ เช่น การจัดส่ง การให้ของแถม การให้ส่วนลด ที่เกษตรกรในเขตตำบลหาคาศ หลวง หาคาศ และหาคาศเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้รับนั้นพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 67.4 ไม่ได้รับบริการพิเศษ และร้อยละ 32.6 ได้รับบริการพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการได้รับของแถมจำพวกขี้เถ้า ปุ๋ยหิน (ตามตารางที่ 3.24)

ตารางที่ 3.24 แสดงจำนวนและร้อยละของการได้รับบริการพิเศษจากร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี
ของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา
จังหวัดลำพูน

การได้รับบริการพิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
มี/ได้รับบริการพิเศษ	90	32.6
ไม่มี/ไม่ได้รับบริการพิเศษ	186	67.4
รวม	276	100.0

การสำรวจด้านการไปซื้อปุ๋ยเคมีและการบรรทุกนั้นพบว่าเกษตรกรในเขตตำบล
ท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.1 ไม่มีการรวม
ตัวกันไปซื้อปุ๋ยเคมี ร้อยละ 25.7 มีการรวมตัวกันไปซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อความสะดวกในการบรรทุก
และร้อยละ 11.2 มีการรวมตัวกันไปซื้อเพื่อต่อรองราคาปุ๋ยเคมี (ตามตารางที่ 3.25) และในการ
บรรทุกปุ๋ยเคมีนั้นพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.0 นำพาหะ / รถยนต์ไปบรรทุกเอง รองลง
มาร้อยละ 5.8 ทางร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีจัดส่งให้ และร้อยละ 2.2 ว่าจ้างรถโดยสารประจำทาง ตาม
ลำดับ (ตามตารางที่ 3.26)

ตารางที่ 3.25 แสดงจำนวนและร้อยละของการรวมตัวกันไปซื้อปุ๋ยเคมีและเหตุผลการ
รวมกันของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การรวมกันไปซื้อปุ๋ยเคมี	จำนวน	ร้อยละ
ไม่รวมกันไปซื้อปุ๋ยเคมี	174	63.1
รวมกันเพื่อสะดวกในการบรรทุก	71	25.7
รวมกันเพื่อต่อรองราคา	31	11.2
รวม	276	100.0

ตารางที่ 3.26 แสดงจำนวนและร้อยละของการดำเนินการขนส่งปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศ และท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การดำเนินการขนส่งปุ๋ยเคมี	จำนวน	ร้อยละ
นำพาหนะไปบรรทุกเอง	254	92.0
ว่าจ้างรถโดยสารประจำทาง	6	2.2
ร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีจัดส่งให้	16	5.8
รวม	276	100.0

ปัจจัยในการเลือกใช้และเลือกซื้อปุ๋ยเคมี (ตารางที่ 3.13 - 3.26) สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยคุณภาพและปัจจัยราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการเลือกใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รองลงมาคือปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง ส่วนปัจจัยบริการอื่นๆเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละตำบลพบว่าเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงจัดลำดับปัจจัยในการเลือกใช้ปุ๋ยเคมีเหมือนภาพรวมของทั้ง 3 ตำบล ขณะที่เกษตรกรในเขตตำบลทากาศและท่าขุมเงินมีการจัดลำดับปัจจัยในการเลือกใช้ปุ๋ยเคมีเหมือนกันคือ ปัจจัยคุณภาพมีความสำคัญมากที่สุด ปัจจัยราคาและสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง และปัจจัยบริการอื่นๆมีความสำคัญน้อยที่สุด ในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีกับร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในพื้นที่ทำการวิจัยพบว่าร้อยละ 94.2 ซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายในพื้นที่ทำการวิจัยและร้อยละ 5.8 ซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายนอกพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงมีการซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายในเขตมากกว่าเกษตรกรในเขตตำบลอื่นๆ ส่วนเกษตรกรในเขตตำบลท่าขุมเงินมีการซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านจำหน่ายนอกเขตมากกว่าเกษตรกรในเขตตำบลอื่นๆ ด้านพฤติกรรมการซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำนั้นพบว่าร้อยละ 87.0 ซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำกับร้านจำหน่ายดังกล่าวและร้อยละ 13.0 ซื้อไม่เป็นประจำ ซึ่งเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงมีการซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำจากร้านจำหน่ายดังกล่าวมากกว่าเกษตรกรในเขตตำบลอื่นๆ ส่วนเกษตรกรในเขตตำบลท่าขุมเงินมีการซื้อปุ๋ยเคมีไม่เป็นประจำมากกว่าเกษตรกรในเขตตำบลอื่นๆ โดยมีเหตุผลในการซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประจำคือร้อยละ

ละ 82.9 สะดวกในการติดต่อ รองลงมาร้อยละ 10.0 คุ่นเคยกับเจ้าของร้านจำหน่าย ร้อยละ 3.3 ได้รับส่วนลดในด้านราคา

ปัจจัยคุณภาพและปัจจัยราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รองลงมาคือปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง ส่วนปัจจัยบริการอื่นๆเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละตำบลพบว่าเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวงจัดลำดับปัจจัยในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีโดยมีปัจจัยราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยคุณภาพและปัจจัยสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง และปัจจัยบริการอื่นๆมีความสำคัญน้อยที่สุด ขณะที่เกษตรกรในเขตตำบลทากาศและท่าชุมเงินมีการจัดลำดับปัจจัยในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีเหมือนกันคือปัจจัยคุณภาพมีความสำคัญมากที่สุด ปัจจัยราคาและสถานที่จำหน่ายมีความสำคัญปานกลาง และปัจจัยบริการอื่นๆมีความสำคัญน้อยที่สุด ในการไปซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตตำบลท่าทุ่งหลวง ทากาศและท่าชุมเงิน นั้นพบว่าร้อยละ 67.4 ไม่ได้รับบริการพิเศษและร้อยละ 32.6 ได้รับบริการพิเศษ เช่น ได้รับของแถมพวกขี้เถ้าและปุ๋ยหิน ซึ่งจะไม่มีกรรวมตัวกันไปซื้อปุ๋ยเคมีคิดเป็นร้อยละ 63.1 รองลงมาร้อยละ 25.7 มีการรวมตัวกันไปซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อสะดวกในการบรรทุกและร้อยละ 11.2 มีการรวมตัวไปซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อต่อรองราคา ในการดำเนินการขนส่งปุ๋ยเคมีนั้นพบว่าร้อยละ 92.0 นำพาหนะไปบรรทุกเอง รองลงมา ร้อยละ 5.8 ทางร้านจำหน่ายจัดส่งให้ และร้อยละ 2.2 ว่าจ้างรถโดยสารประจำทางบรรทุก